

НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ОДЕСЬКА ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ»
ФАКУЛЬТЕТ ЦИВІЛЬНОЇ ТА ГОСПОДАРСЬКОЇ ЮСТИЦІЇ
КАФЕДРА ЦИВІЛЬНОГО ПРАВА

**ОДЕСЬКІ ГРУДНЕВІ ЦИВІЛІСТИЧНІ ЧИТАНЯ:
ПРИВАТНЕ ПРАВО, ЯК КОНЦЕПТ
В УМОВАХ ВІЙНИ:
ЛЮДСЬКИЙ ВИМІР**

МАТЕРІАЛИ
Всеукраїнської наукової конференції

*Одеса,
12 грудня 2024 року*

Одеса
Фенікс
2024

За загальною редакцією

доктора юридичних наук, професора *Є. Харитонов*,
докторки юридичних наук, професорки *І. Давидової*

Упорядники-укладачі:

Давидова Ірина – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія», професорка;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права Національного університету «Одеська юридична академія».

Члени оргкомітету Всеукраїнської наукової конференції:

Андронов Ігор – д.ю.н., професор кафедри цивільного, нотаріального та виконавчого процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Подцерковний Олег – д.ю.н., зав. кафедри господарського права та процесу НУ «Одеська юридична академія», професор;

Харитонов Олена – д.ю.н., зав. кафедри права інтелектуальної власності та патентної юстиції НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Харитонов Тетяна – д.ю.н., зав. кафедри аграрного, земельного та екологічного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Мінченко Райса – д.ю.н., професорка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», професорка;

Бабич Ірина – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Берназ-Лукавецька Олена – к.ю.н., доцентка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцентка;

Матійко Микола – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Орзіх Юрій – к.ю.н., доцент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія», доцент;

Шамота Олександр – асистент кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія»;

Ткаченко Катерина – лаборантка кафедри цивільного права НУ «Одеська юридична академія».

Одеські грудневі цивілістичні читання: приватне право, як концепт в умовах війни: людський вимір : матеріали Всеукр. наук. конф. (Одеса, 12 груд. 2024 р.) [Електронне видання] / за заг. ред.: д.ю.н., проф. Є. Харитонов, д.ю.н., проф. І. Давидової ; НУ «Одес. юрид. академія». – Одеса : Фенікс, 2025. – 318 с. – Режим доступу:

ISBN 978-617-8430-40-5

Збірник містить матеріали доповідей з теоретичних, історичних і методологічних проблем цивільного права та процесу, господарського права і процесу, аграрного, земельного, екологічного та природоресурсового права та інших галузей приватного права, які були оприлюднені на Всеукраїнській науковій конференції 12 грудня 2024 р. в Національному університеті «Одеська юридична академія».

Збірник спрямований на ознайомлення юридичної громадськості з дослідженням науковців у сфері цивілістики і може бути корисний як у навчальному процесі, так і в науковій діяльності.

УДК 347.1 : 341.9“364” (477)

Матеріали видано за авторською редакцією.

Повну відповідальність за достовірність та якість поданого матеріалу несуть учасники Всеукраїнської наукової конференції, їхні наукові керівники, рецензенти та структурні підрозділи вищих навчальних закладів і установ, які рекомендували ці матеріали до друку.

Матійко Микола Володимирович, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ЕКОНОМІЧНОЇ ФУНКЦІЇ РИМСЬКОГО ПРИВАТНОГО ПРАВА	57
Омельчук Олександр Сергійович, ЩОДО МОЖЛИВОСТІ ВИДІЛЕННЯ ФАНТОМНОЇ ПРАВОСУБ'ЄКТНОСТІ ШТУЧНОГО ІНТЕЛЕКТУ	61
Orzikh Yurii Hennadiiovych, FOREIGN (NON-)AUTHENTIC INSTRUMENT IN UKRAINE: PRIVATE INTERNATIONAL LAW ISSUES.....	64
Сердечна Ірина Леонідівна, ДО ПИТАННЯ ПРО МЕЖІ ЗДІЙСНЕННЯ СУБ'ЄКТИВНИХ СІМЕЙНИХ ПРАВ.....	69
Токарева Віра Олександрівна, ДО ПИТАННЯ ЦИФРОВОГО ГРОМАДЯНСТВА	71
Фасій Богдан Володимирович, ДЕЩО ПРО МЕТОД РЕГУЛЮВАННЯ МЕДИЧНИХ ВІДНОСИН	75
Бакутін Артем Олегович, ВИЗНАЧЕННЯ МАЙНОВИХ ПРАВ НА ТВОРИ У СПІВАВТОРСТВІ. ...	78
Брага Аліна Анатоліївна, ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СПАДКОВОГО ПРАВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ	81
Герсак Віталій Анатолійович, КАТЕГОРІЯ «ПОДРУЖЖЯ» У СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ ...	84
Гнатенко Сергій Сергійович, ОКРЕМІ ПИТАННЯ ВИЗНАЧЕННЯ ПОСЛУГ З ПЕРЕВЕЗЕННЯ ПАСАЖИРІВ В ІНФОРМАЦІЙНОМУ СУСПІЛЬСТВІ	88
Hnatiuk Dmytro Volodymyrovych, LEGAL REGULATION OF TERMINATION OF A GIFT AGREEMENT DUE TO MARTIAL LAW	91
Дворнікова Анна Юрійвна, НАЯВНІСТЬ ПРАВА ВОЛОДІННЯ, ЯК ВИЗНАЧАЛЬНИЙ АСПЕКТ МОЖЛИВОСТІ ЗАХИСТУ ПОРУШЕНИХ ПРАВ ШЛЯХОМ УСУНЕННЯ ПЕРЕШКОД У КОРИСТУВАННІ ТА РОЗПОРЯДЖЕННІ МАЙНОМ	94
Демчук Максим Романович, ОКРЕМІ АСПЕКТИ ВИЗНАЧЕННЯ ЦИВІЛЬНО-ПРАВОВОГО ІНСТИТУТУ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА НЕРУХОМЕ МАЙНО В УКРАЇНІ	98
Кірсанов Олексій Володимирович, ІДЕНТИФІКАЦІЯ ФІЗИЧНИХ ОСІБ У БАНКУ	100

куса, «Кармен-сюїта» Ж. Бізе тощо. Важливо, що останні є найбільш комплексними в силу своєї творчої специфіки, і на які не розповсюджується авторське право у зв'язку з закінченням 70-річного терміну після смерті їх авторів.

Отже, оскільки будь-який твір вважається цілісним результатом інтелектуальної праці його автора/авторів, залишається невизначеним підхід до визначення долі у співавторстві, і як наслідок, реалізації майнових прав кожного з авторів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Цивільний кодекс України. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/435-15#Text>
2. Ibid.
3. Про авторське право і суміжні права. Офіційний вебпортал парламенту України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2811-20#Text>
4. Contributors to Wikimedia projects. Hung Up – Wikipedia. Wikipedia, the free encyclopedia. URL: https://en.wikipedia.org/wiki/Hung_Up

Брага Аліна Анатоліївна,

*аспірантка кафедри цивільного права Національного університету
«Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ СПАДКОВОГО ПРАВА В УКРАЇНІ В УМОВАХ ВОЄННОГО СТАНУ

Воєнний стан введений в Україні суттєво вплинув на різні сфери життя, включаючи правове регулювання спадкових відносин. Спадкове право, яке регламентує порядок переходу майна від спадкодавця до спадкоємців, зіткнулося з багатьма проблемами через обмеження доступу до нотаріальних органів, втрату документів та відсутність можливості спадкоємців реалізувати свої права. В умовах війни виникають нові виклики, що вимагають гнучких рішень від держави та адаптації правових норм[1].

Однією з головних проблем спадкового права в умовах війни є неможливість своєчасного оформлення спадкових справ через недоступність нотаріусів. Багато нотаріальних контор були змушені призупинити свою діяльність через активні бойові дії або окупацію.

За даними дослідження Мін'юсту України у 2022 році, близько 15% нотаріусів втратили можливість виконувати свої обов'язки в зонах бойових дій або на тимчасово окупованих територіях. Це призводить до значних затримок у відкритті спадкових справ і, відповідно, до правової невизначеності щодо спадщини.

У 2022 році було введено законодавчі зміни, які дозволяють продовжити строки спадкування на період воєнного стану та ще на 4 місяці після його завершення. Це дозволяє спадкоємцям, які не змогли вчасно звернутися до нотаріуса, все ж таки реалізувати свої права[2].

Іншою значною проблемою є втрата спадкових документів під час евакуації або внаслідок руйнувань. За даними дослідження, проведеного Українською асоціацією нотаріусів, більше 20% спадкоємців зіткнулися з проблемою відсутності правовстановлюючих документів на спадкове майно.

Одним із можливих рішень є використання електронних реєстрів, таких як Державний реєстр прав на нерухоме майно. Нотаріуси можуть перевіряти наявність прав на майно через електронні системи, що значно полегшує відновлення документів. Крім того, держава стимулює процес цифровізації нотаріальних послуг, що дозволяє проводити певні процедури дистанційно, зокрема за допомогою електронного підпису[3].

Наказом Міністерства юстиції України № 1118/5 від 11 березня 2022 року було внесено зміни до порядку вчинення нотаріальних дій в умовах воєнного або надзвичайного стану. Зміни стосуються правил заведення спадкових справ: будь-який нотаріус може завести спадкову справу незалежно від місця відкриття спадщини. Створений спрощений доступ до нотаріусів, тобто спадкова справа може бути заведена будь-яким нотаріусом України за першою заявою (прийняття спадщини, відмови від неї, вимоги кредиторів тощо) без врахування місця проживання спадкодавця.

Незважаючи на можливість заведення справи будь-яким нотаріусом, свідоцтво про право на спадщину видається лише нотаріусом за місцем відкриття спадщини, яке визначене за останнім місцем проживання спадкодавця або місцезнаходженням нерухомого чи рухомого майна.

Передача спадкових справ заведена в умовах воєнного стану не за місцем відкриття спадщини, передається відповідному нотаріусу за місцем її відкриття. Дистанційні звернення розроблені таким чином,

що заяви про прийняття спадщини можуть подаватися як особисто, так і через засоби зв'язку.

Цей наказ спрощує та регулює порядок спадкування в умовах воєнного стану, надаючи гнучкість щодо місця заведення спадкової справи, але водночас зберігаючи ключові правові норми стосовно видачі спадкових документів[4].

В умовах війни трапляються випадки, коли спадкоємці не мають інформації про долю спадкодавця. Військові дії можуть ускладнювати комунікацію та викликати сумніви щодо того, чи є особа загиблою або безвісти зниклою. Це блокує процес спадкування, оскільки необхідно отримати офіційне підтвердження смерті спадкодавця.

Для таких випадків передбачено звернення до суду з метою оголошення спадкодавця померлим або безвісти зниклим. На підставі судового рішення спадкоємці можуть продовжити процедуру прийняття спадщини.

Через бойові дії багато об'єктів нерухомого майна, що підлягають спадкуванню, було зруйновано або пошкоджено. Це створює проблеми для оцінки вартості спадкової маси, а також для визначення прав на пошкоджене майно.

Оцінка пошкодженого майна може бути проведена після завершення бойових дій, з урахуванням можливостей відновлення або компенсації з боку держави. Крім того, є можливість подати заяву на компенсацію за зруйноване майно[5].

Війна в Україні створила безпрецедентні виклики для реалізації прав на спадщину. Втрата документів, неможливість звернутися до нотаріусів та пошкодження майна ускладнюють процес спадкування. Проте, держава вживає заходів для пом'якшення цих проблем, зокрема шляхом продовження строків спадкування, цифровізації нотаріальних послуг та адаптації правових механізмів до нових реалій. Спадкове право продовжує відігравати важливу роль у захисті майнових прав громадян навіть в умовах війни, але для його ефективного функціонування необхідні подальші законодавчі ініціативи та підтримка з боку державних органів.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ситуація з правами людини в Україні в контексті збройного нападу російської федерації. 24 лютого – 15 травня 2022. URL: https://ukraine.un.org/sites/default/files/2022-06/22-06-28_OHCHR_Thematic_Report_Ukraine_UKR.

pdf?afd_azwaf_tok=eyJhbGciOiJSUzI1NiJ9.eyJhdWQiOiJ1a3JhaW5lLnVuLn9yZyIsImV4cCI6MTcyOTA3MDgwOSwiaWF0IjoxNzI5MDcwNTA5LzJpc3MiOiJ0aWVyMS01YjYjNmZmYzktOTJmZzYiLCJzdWIiOiIOTMuOC43OS4yNDAlLCJkYXRhIjYp7InR5cGUiOiJpc3N1ZWQlLCJyZWYiOiIyMDI0MTAxNlQwOTIiXNDlaLXIiXNWl3YzZmZmM5OTJmZzY3YXc4MnQ4eXlzMDAwMDAwMG12MDAwMDAwMDAwWtxaCIsImLiOiJ6V0hkNm92Y2xpVmNtSUK0V1h3MWp0dEtuWDA4RjQwc2hTUzVWVaTvoajZJIiwiaCI6IlZfaVRjRU1DYktuMFBMYld0YWNSUDRTRTJCWEN3V0xHTi1YcW84aXJKcTgiX0.E6gJcler5VzTt3IbOJfCCshYgXk_fQU3Y95jjPXNLvIlrSkSfsSF78W_usw6wWlaBJwkizcUErDaoSd1N8TIDOCqBUz6RtkV6tFA7S1tefvwWWkCi5NkqAV181OsaVTknoPlh8xaGdFxaNqmJPZWnkm3oamsDYOzcEUK0dhB2DztYH1npEvJ4fAo6qabk-jHm3TVZKFpmXae6l0YHBZUtKVqyetxjWH34D-_ZeOWNimOsYRsQncXHWpXwufJIjWSeJHXoxOokbEYUW3tkVGJwigWI25yqb4fCRYiD7Qqvux9c8tYgVkJxjEVlc8okm0c78r25CEy3CNMXIBJHY7A.WF3obl2IDtqgvMFRqVdYkD5s (дата звернення 16.10.2024).

2. Деякі питання нотаріату в умовах воєнного стану : Постанова Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2022 р. № 164. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/164-2022-п#Text> (дата звернення 16.10.2024)

3. Про внесення змін до Порядку вчинення нотаріальних дій нотаріусами України : Наказ Міністерства юстиції України від 07.11.2022 № 4990/5 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1386-22#Text>

4. Нотаріальна палата України. Інформаційний лист щодо провадження по спадкових справах, заведених не за місцем відкриття спадщини в умовах воєнного стану. URL: <https://npu.ua/wp-content/uploads/2022/08/2908spadk.pdf> (дата звернення 16.10.2024).

5. Нотаріат під час воєнного стану : ключові зміни. URL: https://biz.ligazakon.net/analytics/209961_notarat-pd-chas-vonnogo-stanu-klyuchov-zmni (дата звернення 16.10.2024).

Герсак Віталій Анатолійович,

аспірант кафедри цивільного права

Національного університету «Одеська юридична академія»

КАТЕГОРІЯ «ПОДРУЖЖЯ» У СПАДКОВИХ ПРАВОВІДНОСИНАХ

Повномасштабна війна, на жаль, спричинила зростання спадкових відносин у загальній кількості цивільних відносин, як за рахунок втрат серед мирного населення, так і, більшою мірою, в зв'язку з за-